

شود و از جمله وظایف این انجمن مثلاً می‌تواند این باشد که به متهمین زنای محصنه آموزش دهد چگونه از گودال اجرای حد رجم فرار کنند، تا حد رجم از آنان ساقط شود. به هر حال این‌جانب پیشنهاد تشکیل چنین انجمنی را مفید و مناسب نمی‌دانم. آنچه لازم است انجام شود کار ریشه‌ای در مورد نوع مجازات‌های قانونی و اصلاح مقررات در این زمینه پس از دریافت نگرش و بینش جدید در خصوص مبانی اسلامی مجازات‌هاست.

حسین مهرپور

مشاور رییس جمهور و

رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

رد قطعنامه نقض حقوق بشر علیه ایران

بسمه تعالی

شماره ۸۱/۳۵۳۶

تاریخ ۱۳۸۱/۲/۱۲

حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خاتمی

ریاست محترم جمهوری اسلامی

با سلام

رد قطعنامه پیشنهادی اتحادیه اروپا در خصوص نقض حقوق بشر علیه جمهوری اسلامی ایران در کمیسیون حقوق بشر را که بدون تردید موجب سربلندی، عزت و اعتبار کشور و نظام در جامعه جهانی است، به جناب عالی تبریک می‌گوییم و خوشحالم که قبل از تشکیل اولین جلسه کمیسیونی که طبق دستور شما منعکس در نامه شماره ۱۰۲۷۶-۸۰/م مورخ ۱۳۸۱/۱/۱۴ مأمور تهیه و تدوین طرح و یافتن راهکارهایی برای خاتمه نظارت شده بود، با رأی نیاوردن قطعنامه پیشنهادی به نحو بسیار آبرومندانه‌ای، فعلاً این نتیجه حاصل شد و نام جمهوری اسلامی ایران از لیست کشورهای که وضعیت حقوق بشر آنها تحت نظارت و رسیدگی ویژه سازمان ملل است خارج شد. امیدوارم اگر نظر جناب عالی بر ادامه کار این کمیسیون قرار گرفته، بتواند اقدامات هماهنگ و مثبتی در جهت بهبود هر چه بهتر اوضاع، تثبیت فرهنگ حقوق بشری در همه نهادها و اجرای درست اصول قانون اساسی و موازین اسلامی انجام داده و زمینه طرح و تصویب مجدد قطعنامه و قرار گرفتن در وضعیت ویژه را از میان بردارد. و مردم خوب و با فرهنگ ایران آن گونه که استحقاق و شایستگی آن را دارند از حقوق و آزادی‌های اساسی و انسانی و رفتار مناسب برخوردار گردند و دولت منتخب چنین مردمی جایگاه و منزلت عزتمند و آبرومندانه خود را در سطح جهانی به دست آورده و حفظ کند.

آقای کویپتزن که اکنون باید از او به عنوان نماینده ویژه سابق کمیسیون حقوق بشر در مورد ایران یاد کرد، آخرین بند گزارش مکتوب و مشروح خود به اجلاس امسال

کمیسیون را که آخرین گزارش او محسوب می‌شود، به بیان بازتاب آرزوی رییس‌جمهور برای کشورش اختصاص داد با این بیان که: «مردم ایران قطعاً استحقاق آن را دارند که ببینند و بلکه مطالبه کنند فرا رسیدن روزی را که فرهنگ حقوق بشری در این سرزمین باستانی که سهم عظیمی در تاریخ تمدن جهان دارد شکوفا شده باشد».

جناب آقای رییس‌جمهور قصد تصدیق بیشتر ندارم و در این مجال در مقام تحلیل علل عدم تصویب قطعنامه نیستم ولی موقع را مفتنم شمرده، اجازه می‌خواهم به اختصار به چند نکته زیر اشاره نمایم:

۱- چنان که مستحضرید قطعنامه امسال با افزایش یک رأی منفی نسبت به آراء مثبت (۲۰ منفی، ۱۹ مثبت و ۱۴ ممتنع) رد شد عوامل گوناگونی کم و بیش در عدم تصویب قطعنامه نقش داشتند که از جمله می‌توان این موارد را برشمرد: تلاش فراوان، فعالیت و مذاکرات سیاسی توأم با تدبیر و ظرافت نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در ژنو و همکاری خوب برخی از سفرا و نمایندگی‌ها و مسؤولان و کارشناسان بخش امور بین‌الملل و حقوق بشر وزارت امور خارجه، عضویت تعداد قابل ملاحظه‌ای از کشورهای اسلامی و موافق جمهوری اسلامی ایران در کمیسیون، جو احساسی حاکم بر کمیسیون به خاطر مسأله فلسطین و طرح جنایات و اعمال ضد انسانی اسراییل علیه مردم فلسطین، جلوه کردن بیشتر جنبه سیاسی بودن و گزینشی بودن قطعنامه‌های مطروحه از سوی اتحادیه اروپا، به خصوص با طرح قطعنامه نقض حقوق بشر علیه زیمبابوه، رخ ندادن حادثه و واقعه خاصی در دوره اجلاس کمیسیون که بهانه به دست بانیان قطعنامه بدهد برخلاف رویه معمول در سال‌های گذشته، نطق متین و وزین نماینده ایران قبل از رأی‌گیری، کم دقتی بانیان قطعنامه در ذکر برخی از مطالب و عدم توجه و یا بی‌اطلاعی آنان از اقدامات و مصوبات دولت و مجلس و تذکر خوب و به‌جای این مطلب از سوی دولت پاکستان، پس از معرفی قطعنامه، ولی مهم‌تر از همه این‌ها، به نظر این‌جانب، جاافتادن این مطلب برای همه دولت‌ها و اعضای کمیسیون حقوق بشر حتی برای بانیان قطعنامه بود که دولت جمهوری اسلامی ایران صادقانه و با حسن نیت در مسیر

اصلاحات گام برمی‌دارد و به سمت بهبود اوضاع پیش می‌رود هر چند موانع و مشکلات زیادی در این راه دارد و یا کندی و گاه ناتوانی از خود بروز می‌دهد، این حس اعتماد جهانی که به عزم دولت و به خصوص رییس‌جمهور در اصلاح امور و صداقت او به وجود آمده و هم در گزارش نماینده ویژه و هم اظهارات اکثر نمایندگان دولت‌ها منعکس است به نظر این‌جانب از مؤثرترین عوامل در عدم تصویب قطعنامه به حساب می‌آید و این نکته‌ای است که امیدوارم همان‌طور که از نظر جناب‌عالی مخفی نیست، از دید دیگر مسئولین و تصمیم‌گیران نظام نیز مغفول نماند.

۲- شایسته است همان‌طور که خود حضرت‌عالی توجه فرمودید مسأله نداشتن قطعنامه نقض حقوق بشر و خروج از وضعیت نظارت واقعاً برای اعتبار نظام و کشور، مهم و جدی تلقی گردد، وقتی دیده می‌شود کشورهای اروپایی بانی قطعنامه برای تصویب قطعنامه فعالیت‌های وسیع و جدی در سطح سفیر، وزیر امور خارجه و حتی گاه در سطح رییس کشور، صورت می‌دهند، معلوم می‌شود نداشتن و نداشتن قطعنامه برای یک کشور امر مهمی است بنابراین حال، که پس از ۱۹ سال، در مورد ایران، این طلسم شکسته شده، مناسب است از همین تاریخ، فعالیت‌های سیاسی، مذاکرات دو جانبه و چند جانبه، در موقعیت‌ها و عرصه‌های مختلف ادامه یابد و بستر مناسب سیاسی برای عدم طرح مجدد قطعنامه در مجمع عمومی و یا اجلاس آینده کمیسیون و یا رفع زمینه عدم تصویب آن فراهم آید. طبعاً حساسیت لازم نسبت به این امر، اقتضا می‌کند که دستگاه‌های مربوط با هماهنگی با یکدیگر از ارتکاب هرگونه اقدام خلاف قانون و ناقض حقوق افراد خودداری کنند تا دستاویزی برای طرح مجدد قطعنامه نباشد. اگر نظرتان بر بقای کمیسیونی، که دستور تشکیل آن را دادید باشد، با تقویت آن و تأکید بر فعال بودنش می‌تواند نقش مهمی در هدایت فعالیت‌های سیاسی و غیرسیاسی در این زمینه داشته باشد.

۳- همان‌طور که خود حضرت‌عالی فرمودید بالاتر از همه این‌ها وظیفه اصلی و مهم، تلاش در جهت رعایت حقوق شهروندان و هدف اصلی جلوگیری از نقض حقوق مردم است. اگر قطعنامه کمیسیون حقوق بشر هم نباشد و حکومت از مکانیزم نظارتی آن

خلاص گردد، نظارت الهی و مردمی خواهی نخواهی وجود دارد، هم خداوند احکم الحاکمین و هم تاریخ و وجدان بیدار عمومی، قضاوت خود را خواهند کرد، بنابراین در همه اجزای حکومت باید تلاش بر این باشد که تصمیمات عادلانه گرفته شود و اقدامات منطبق بر قانون و عدالت و در جهت حفظ حقوق آحاد ملت صورت گیرد تا حکومت پاسخگو در برابر خدا و مردم و جامعه جهانی سربلند باشد.

حسین مهرپور

مشاور رئیس جمهور و

رئیس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

گزارش کمیته رفع تبعیض نژادی

بسمه تعالی

شماره ۸۲/۳۹۷

تاریخ ۱۳۸۲/۶/۲۴

حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خاتمی

ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

با سلام

با توجه به شرکت در شصت و سومین اجلاس کمیته رفع تبعیض نژادی که در روزهای سه‌شنبه و چهارشنبه ۱۲ و ۱۳ آگوست مطابق با ۲۱ و ۲۲ مرداد ماه سال جاری به بررسی گزارش جمهوری اسلامی ایران می‌پرداخت، گزارش بسیار کوتاهی جهت استحضارتان از اجلاس مزبور را تقدیم می‌کنم.

چنان که اطلاع دارید کنوانسیون رفع هر نوع تبعیض نژادی یکی از شش معاهده اصلی حقوق بشری است که در ۲۱ دسامبر ۱۹۶۵ به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل رسید و در تاریخ ۴ ژانویه ۱۹۶۹ با تصویب بیست و هفت دولت لازم الاجرا شد. در حال حاضر ۱۶۹ دولت عضو این کنوانسیون هستند و دولت ایران در ردیف نخستین دولت‌هایی است که به عضویت آن در آمده، یعنی در ۱۷ اسفند ۱۳۴۵ آن را امضاء و در تاریخ ۳۰ تیر ماه ۱۳۴۷ با تصویب مجلسین شورا و سنا رسماً به عضویت آن درآمده است.

محتوای اصلی کنوانسیون رفع هر نوع تبعیض نژادی در قانون‌گذاری و اجرا و جلوگیری از تبلیغات نژادپرستانه می‌باشد که در موقع خود بسیار مهم بود. مواد ۱ تا ۷ کنوانسیون به تعریف تبعیض نژادی و تکلیف دولت‌ها به مبارزه و محو هر نوع تبعیض نژادی و قومی در قوانین و رویه‌های اجرایی خود می‌پردازد. اصطلاح تبعیض نژادی در ماده ۱ کنوانسیون به معنای هرگونه تبعیض؛ محرومیت، محدودیت یا امتیاز بر مبنای نژاد، رنگ، اصل و نسب یا ریشه ملی یا قومی تعریف شده است. این کنوانسیون متعرض

مسأله جنسیت و مذهب و لزوم رفع تبعیض بر این دو اساس نشده است چون دغدغه اصلی تدوین کنندگان این کنوانسیون مسأله تبعیض نژادی و قومی بوده است، البته رفع تبعیض بر اساس جنس و مذهب در معاهدات دیگر حقوق بشری مورد توجه قرار گرفته است.

ماده ۵ کنوانسیون حقوق مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی از جمله حق آزادی فکر و وجدان و مذهب و عقیده و بیان را برمی‌شمارد که دولت‌های عضو متعهدند این حقوق را برای اتباع خود بدون اعمال هرگونه تمایزی از حیث نژاد، رنگ یا ملیت و قومیت تضمین نمایند.

طبق ماده ۸ کمیته‌ای مرکب از ۱۸ نفر از کارشناسان عالی‌رتبه به نام کمیته رفع تبعیض نژادی تشکیل می‌شود و دولت‌های عضو طبق ماده ۹ متعهدند هر دو سال یک بار گزارشی در خصوص چگونگی اجرای مفاد این کنوانسیون به کمیته بدهند و کمیته این گزارش را با حضور نمایندگان دولت بررسی نموده نظرات و ملاحظات خود را اعلام می‌دارد.

در اجلاس سال جاری کمیته که از ۴ تا ۲۲ اوت ۲۰۰۳ (۱۳ تا ۳۱ مرداد ۱۳۸۲) برگزار شد گزارش ادواری ۱۱ کشور از جمله: ایران، انگلستان، فنلاند، نروژ و کره مورد بررسی قرار گرفت.

بررسی گزارش دوره‌ای ایران که شانزدهمین و هفدهمین گزارش محسوب می‌شود عصر سه‌شنبه ۲۱ و صبح چهارشنبه ۲۲ مرداد ماه انجام گرفت. گزارش جمهوری اسلامی ایران در ارتباط با کنوانسیون رفع تبعیض نژادی مشتمل بر کلیاتی در مورد ترکیب جمعیتی و قومی ایران و اقدامات دولت در مناطق محروم و مرزی دارای گروه‌های قومی مختلف و فعالیت‌های گوناگون اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بود که قبلاً ترجمه انگلیسی آن در اختیار کمیته قرار گرفته و در ابتدای جلسه پس از اظهارات کوتاه آقای شبستری از نمایندگی دائم جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل در ژنو و معرفی اعضاء هیأت شرکت کننده در کمیته، طی سخنانی از سوی رییس اداره حقوق بشر وزارت امور خارجه به معرفی آن پرداخته شد. و آن گاه عضو بلژیکی کمیته (آقای

بوسویه) که به‌عنوان گزارشگر کمیته در مورد گزارش ایران، تعیین شده بود. توضیحاتی در مورد گزارش و نقاط مثبت و ضعف آن و دیدگاه خود در مورد چگونگی اجرای مقررات کنوانسیون رفع تبعیض از سوی دولت جمهوری اسلامی ایران بیان داشت. و به‌سرعت بحث خود را به اعمال تبعیض بر اساس مذهب ادامه داد و مخصوصاً وضعیت بهائیان و اعمال تبعیض‌های مختلف در مورد آنان را در جمهوری اسلامی ایران و مغایرت آن با کنوانسیون رفع تبعیض تشریح کرد. لازم به‌ذکر است که در جریان اجلاس سال جاری کمیته، بهایی‌ها فعالیت چشم‌گیری داشتند با اعضای کمیته ظاهراً صحبت و به اصطلاح لابی نموده جزوات مفصلی را به انگلیسی و فارسی تهیه و مخصوصاً متن چند دادنامه که مثلاً دادخواست انحصار وراثت فردی را به‌عنوان این‌که بهایی است رد شده و یا فرد بهایی که به غیر عمد کشته شده و دادگاه رأی داده، به‌لحاظ این‌که مقتول عضو فرقه ضاله بهائیت است دیه به او تعلق نمی‌گیرد و نیز متن حکم دادگاه در مورد فردی که عمداً به قتل رسیده و دادگاه به لحاظ بهایی بودن او حکم قصاص و دیه نداده است توزیع می‌کردند و دو سه نفر آن‌ها در جلسه نیز حضور داشتند. گزارشگر کمیته مقداری هم به مسایل مربوط به آزادی‌های سیاسی و اجتماعی در ایران و اعمال محدودیت بر آن‌ها و بستن تعداد زیاد مطبوعات اشاره کرد. پس از او چند نفر از اعضاء دیگر کمیته نیز سؤالاتی مطرح کردند که عده‌ای از آن‌ها سؤالشان مربوط به بهایی‌ها و اعمال تبعیض در مورد آنان بود.

سپس هیأت ایرانی به بررسی سؤالات طرح شده از سوی اعضاء کمیته و پاسخگویی به آن‌ها و دادن توضیحات پرداخت. در خصوص وضع بهائیان ایراد عدم صلاحیت کرد و اظهار داشت این کمیته و کنوانسیون آن مربوط به هرفع تبعیض بر اساس نژاد، قومیت، زبان و قبیله است و تعرضی نسبت به تبعیض بر اساس مذهب و حتی جنسیت ندارد. یکی از اعضاء مسلمان کمیته نیز این ایراد را وارد کرد و به رییس کمیته تذکر داد که باید فقط براساس نژاد و قومیت مسأله بررسی شود و جای بحث مربوط به تبعیض مذهبی، جای دیگری است مثل کمیته حقوق بشر، کمیسیون حقوق بشر و... ولی برخلاف چهار سال پیش که در همین کمیته موضوع ایران مطرح بود و این ایراد عدم صلاحیت

مقبول واقع شد و جلو طرح مباحث تبعیض مذهبی گرفته شد، در این جلسه این ایراد مقبول نیفتاد.

به هر حال در ماهیت قضیه نیز، از سوی هیأت ایرانی اقداماتی که برای بهبود وضع اقلیت‌های دینی صورت گرفته و عزمی که برای اجرای قانون حقوق شهروندی وجود دارد تشریح شد که وقت جناب‌عالی را به بیان آن مطالب نمی‌گیرم. فقط به چند نکته کوتاه مربوط به جمع‌بندی کمیته و نتیجه‌گیری آن و توصیه‌هایی که صورت گرفته نظرتان را جلب می‌کنم.

۱- پس از بیان خوشامدگویی و نقاط مثبت گزارش و تحسین برخی اقدامات انجام شده در جمهوری اسلامی ایران مخصوصاً در مورد پناهندگان برای اولین بار به هر حال کمیته نگرانی خود را در خصوص تبعیضاتی که برخی از اقلیت‌ها از جمله بهایی‌ها با آن مواجه‌اند و از برخی حقوق محروم هستند اعلام کرده و اصلاح مقرراتی را که به نظر می‌رسد از لحاظ قومی و مذهبی تبعیض‌آمیز هستند خواستار شده است (بند ۱۴ ملاحظات و جمع‌بندی کمیته) و به هر صورت این بدعت در کمیته گذاشته است و کنوانسیون رفع تبعیض نژادی را که قاعدتاً جمهوری اسلامی با آن کمترین مشکل را داشت با این تصمیم کمیته و ورود در تبعیض مذهبی و پیوند زدن آن به تبعیض قومی وارد مرحله تازدای کرد. و به اصطلاح جبهه جدیدی گشوده شد، حال، این مسأله در خور توجه جناب‌عالی و دیگر مقامات مسؤول است که با این موضوع چگونه باید مواجه شد و چه اقداماتی لازم است انجام داد؟

۲- در بند ۹ جمع‌بندی از دولت خواسته شده، اطلاعات درستی از ترکیب جمعیتی اقوام به خصوص اعراب اهواز در گزارش آینده داده شود و توجه دولت را به توصیه‌های مربوط به شناسایی هویت قومی اعضاء گروه‌های قومیت خاصی جلب کرده است. حدس من این است که این بند با خواست عضو مصری کمیته که در عین این‌که نسبت به طرح مسایل مذهبی حساسیت نشان می‌داد در مورد قومیت عرب و وضع اعراب خوزستان تعصب به خرج می‌داد، در جمع‌بندی کمیته گنجانده شده است.

۳- در بند ۱۹ یادآوری کرده، که دولت ایران اصلاحیه بند ۶ ماده ۸ کنوانسیون را که

در ۱۵ ژانویه ۱۹۹۲ تصویب شده، هنوز به تصویب نرسانده است و خواسته است که آن را تصویب کند. یادآوری می‌نماید که طبق بند ۶ ماده ۸ کنوانسیون هزینه کمیته به عهده دولت‌های عضو بود و در اصلاحیه‌ای که به عمل آمده مقرر شد هزینه‌ها به عهده سازمان ملل باشد و عملاً هم با تصویب تعدادی از دولت‌ها این اصلاحیه اجرا می‌شود.

ولی به هر حال از لحاظ قانونی این اصلاحیه باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد چون در توصیه جمع‌بندی چهار سال پیش کمیته نیز آمده بود، مناسب است دستور فرمایید سریعاً لایحه اصلاحیه مزبور تهیه و به مجلس داده شود.

۴- در بند ۱۸ یادآوری شده که دولت ایران اعلامیه موضوع ماده ۱۴ کنوانسیون که به کمیته اختیار می‌دهد به شکایات فردی اتباع دولت عضو رسیدگی کند صادر نکرده است و از دولت خواسته است که امکان صدور این اعلامیه را بررسی نماید، با توجه به گرفتاری‌های متعددی که جمهوری اسلامی ایران در نهادهای مختلف حقوق بشری دارد، بعید می‌دانم که دولت آمادگی صدور این اعلامیه را داشته باشد ولی به هر حال چون در کمیته هم مطرح شد و گفته شد موضوع به دولت منعکس می‌شود، مطلب را یادآور شدم.

گزارش را با ارایه همین اطلاعات مختصر برای استحضار کلی جناب‌عالی به پایان

می‌برم.

حسین مهرپور

مشاور رییس جمهور و

رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

بسمه تعالی

شماره ۳۵۶۳۹

تاریخ ۱۳۸۲/۷/۱

حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر روحانی

دبیر محترم شورای عالی امنیت ملی

جناب آقای دکتر خرازی

وزیر محترم امور خارجه

با سلام

نامه‌ی شماره‌ی ۸۲-۳۹۷ مورخ ۸۲/۶/۲۴ هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی در خصوص گزارش اجلاس کمیته رفع تبعیض نژادی (تصویر پیوست)، به استحضار ریاست محترم جمهوری رسید، پی نوشت فرمودند:

«در خورد توجه جناب آقای دکتر روحانی

و جناب آقای دکتر خرازی»

سیدعلی خاتمی

کمیته معاهدات و توصیه‌های یونسکو

بسمه تعالی

شماره ۸۲/۳۹۴

تاریخ ۱۳۸۲/۶/۲۴

حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خاتمی

ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

با سلام

به استحضار می‌رساند به درخواست و تأکید وزارت امور خارجه و نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در یونسکو سفر فشرده سه چهار روزه‌ای (آخر هفته گذشته) به پاریس برای شرکت در یکی از کمیته‌های یونسکو داشتم که لازم است گزارش بسیار کوتاهی خدمتتان ارائه دهم اگر توفیقی دست داد گزارش مفصل‌تری بعداً خواهم نوشت:

۱- چنان که استحضار دارید اساسنامه یونسکو که در ۱۶ نوامبر ۱۹۴۵ تصویب شده و یونسکو را ایجاد کرده در ماده ۱ هدف از تأسیس این سازمان را ایجاد صلح و امنیت به وسیله ارتقاء این همکاری میان ملت‌ها از طریق آموزش، علم و فرهنگ با قصد احترام بیشتر جهانی به عدالت، حکومت قانون، حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای مردم جهان بدون تبعیض از لحاظ نژاد، جنس، زبان یا مذهب اعلام کرده است. ایران هم از سال ۱۳۲۷ (۱۹۴۸) عضو یونسکو است.

۲- کنوانسیون مبارزه با تبعیض در آموزش

(Convention against Discrimination in Education)

در ۱۴ دسامبر ۱۹۶۰، از سوی کنفرانس عمومی یونسکو تصویب و در ۲۲ مه ۱۹۶۲ لازم الاجرا شد. ایران نیز در تاریخ ۱۷ ژولای ۱۹۶۸ (اسفند ۱۳۴۶) به این کنوانسیون ملحق شده و خود را به انجام مفاد آن متعهد کرده است. طبق ماده ۴ این کنوانسیون، دولت‌های عضو متعهدند تساوی فرصت و رفتار در آموزش را ایجاد کنند و از جمله آموزش عالی را به طور مساوی قابل دستیابی برای همه بر مبنای صلاحیت و توانایی

شخصی برقرار نمایند. در ماده ۱ نیز مفهوم تبعیض در آموزش از نظر این کنوانسیون هرگونه تفاوت، محرومیت، محدودیت یا امتیاز بر مبنای نژاد، رنگ، جنس، زبان، مذهب، عقیده سیاسی و... اعلام شده است.

۳- شورای اجرایی یونسکو از سال ۱۹۶۵ به بعد در جلسات مختلف قطعنامه‌هایی را گذراند و سرانجام کمیته‌ای را ایجاد کرد به نام: «کمیته مربوط به معاهدات و توصیه‌ها» (Committee on Conventions and Recommendations)

کمیته مزبور اجمالاً نظیر کمیته استاندارد سازمان بین‌المللی کار از یک سو مسئول بررسی گزارش‌های دولت‌های عضو در خصوص اجرای تعهداتشان نسبت به مقررات یونسکو است و از سوی دیگر موظف به بررسی شکایت‌هایی است که مربوط می‌شود به مسایل حقوق بشری که در زمینه صلاحیت یونسکو است، یعنی در زمینه آموزش، علوم و تحقیقات.

به هر حال بدون ورود در تفصیل مطلب، اجمالاً افراد یا گروه‌هایی شخصاً یا به نیابت از دیگران در صورتی که به‌گونه‌ای موضوع به آن‌ها مربوط شود می‌توانند از دولت عضو نسبت به عدم اجرای موازین حقوق بشر در امر آموزش به این کمیته شکایت کنند. کمیته موضوع را به اطلاع دولت عضو می‌رساند و از او توضیح می‌خواهد، و در جلسه غیرعلنی، به صورت محرمانه با حضور نماینده دولت مربوط موضوع شکایت را مطرح و توضیحات دولت را اخذ می‌کند. اعضاء کمیته نیز سؤالات خود را مطرح می‌نمایند و سپس جمع‌بندی و اظهار نظر می‌کند. البته بنای کمیته بر رسیدگی دوستانه و حل مشکل از طریق جلب همکاری دولت است. این کمیته مرکب از ۳۰ عضو از نمایندگان دولت‌های عضو یونسکو است.

۴- به هر حال سه شکایت توسط خانمی به نام علایی به عنوان نماینده جامعه بهاییان به نیابت از سه بهایی به‌نام‌های مرجان فارسی، شراره توکل و رامتین توفیق به کمیته ارایه و ثبت شده بود، موضوع شکایت محرومیت از شرکت در کنکور و دستیابی به آموزش عالی به لحاظ بهایی بودن عنوان شده بود و در واقع نقض کنوانسیون ضد تبعیض در آموزش.

دو شکایت هم به نام آقایان حسین قاضیان و عباس عبدی از سوی شخصی به نام (Ted Vonk) مدیر کل انجمن جهانی پژوهش به کمیته داده شده و در آن از این که دو فرد مزبور به خاطر نظرسنجی و انجام تحقیقات و انتشار نتیجه تحقیقات خود، زندانی و محاکمه و محکوم شده‌اند شکایت شده بود.

کمیته مراتب را به اطلاع نمایندگی ایران رسانده و بررسی‌های مقدماتی انجام داده بود و روز پنج‌شنبه ۸۲/۶/۲۰ برای تشکیل جلسه رسیدگی کمیته و حضور نماینده دولت ایران جهت ادای توضیحات و پاسخ به سؤالات مطروحه تعیین شده بود.

۵- همان‌طور که قبلاً عرض شد با درخواست و اصراری که به عمل آمد، این‌جانب به پاریس عزیمت نمودم. روز قبل از جلسه را به مطالعه متن شکواییه و آگاهی از چگونگی کار کمیته و مذاکره با نمایندگی ایران در یونسکو پرداختم. آقای دکتر جلالی رییس نمایندگی ایران در آن موقع تشریف نداشتند و روز بعد از جلسه آمدند که به هر حال بنده توفیق زیارتشان را پیدا نکردم با آقای کاشانی نقر دوم نمایندگی مذاکراتی صورت گرفت و توضیحاتی اخذ شد. نامه‌ای هم به امضاء آقای دکتر رحیمی ریاست سازمان سنجش آموزش کشور رسیده بود حاکی از این که قرار است تغییری در فرم ثبت نام آزمون در مورد مذهب انجام گیرد و خواسته شد که موضوع به اطلاع اعضاء کمیته برسد در این نامه ضمن این که تأکید شده موضوع مربوط به بهایی‌ها و شرکت آن‌ها در آموزش عالی در حیطه اختیارات شورای عالی انقلاب فرهنگی است، گفته شده قرار است در فرم‌های آینده به جای سؤال درباره دین داوطلبان سؤال شود که به سؤالات مذهبی کدام یک از ادیان چهارگانه (اسلام، مسیحیت، کلیمی و زرتشتی) می‌خواهند پاسخ دهند. مفهوم این مطلب این است که عقیده مذهبی افراد تأثیری در پذیرش آن‌ها در کنکور و آموزش عالی ندارد ولی باید مشخص شود که داوطلب به کدام یک از سؤالات مذهبی ادیان چهارگانه رسمی پاسخ می‌دهد و لازمه این امر آن است که حتی بهایی یا پیرو هر عقیده مذهبی غیررسمی اگر با انتخاب خود به سؤالات مربوط به یکی از ادیان رسمی پاسخ داد می‌تواند به آموزش عالی راه یابد. تصویرنامه سازمان سنجش جهت اطلاع، حضورتان ارسال می‌گردد.

عرب‌ها هر حال بنده در جلسه کمیته حضور پیدا کردم، آقای کاشانی نفر دوم نمایندگی ایران در یونسکو نیز در جلسه حاضر شد. ابتدا رییس کمیته دستور کار کمیته را مطرح نمود و مشاور حقوقی کمیته (Legal Advisor) که سودانی بود در واقع به مثابه دادستان شکواییه شکات را قرائت کرد و آن گاه از این جانب خواسته شد توضیحاتی بدهم. بنده ابتدا کلیاتی در خصوص دیدگاه قانون اساسی در مورد اقلیت‌ها و رعایت حقوق شهروندی برای اتباع ایران بیان کردم. مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص سیاست‌های کلی نظام در بخش اقوام و مذاهب که: «حمایت از مردم ایران از هر طایفه، عشیره و زبان و مذهب به‌عنوان یک ملت واحد... اعلام شده است» یادآور شدم. به این مطلب اشاره کردم که دین رسمی ایران، اسلام است و سه دین دیگر که دارای کتاب آسمانی بوده‌اند به‌عنوان ادیان اقلیت رسمی شناخته شده‌اند. نه دولت و نه هیچ کس دیگر نمی‌تواند عقیده و دین و مذهب دیگری را به‌عنوان دین رسمی بشناسد. ولی طبق اصل ۱۴ قانون اساسی و بسیاری از اصول دیگر با همه اتباع ایران باید با قسط و عدل رفتار شود و حقوقی که به‌عنوان حقوق شهروندی موسوم شده است به آن‌ها داده شود. مفاد بخش دوم نامه سازمان سنجش را نیز ذکر کردم و اجمالاً گفتم اقداماتی در جهت حل برخی از موانع و مشکلات موجود در طریق اجرای حقوق شهروندی برای شهروندان در جریان است.

در مورد شکایت مربوط به آقای عبدی و قاضیان فقط گفتم، دستگاه قضایی آنان را با ادعای اتهاماتی که طبق قانون مجازات ایران جرم محسوب می‌شود تحت تعقیب قرار داده و محاکمه نموده و محکوم کرده است. در خصوص نحوه دستگیری و بازداشت و چگونگی محاکمه و رفتار معموله با آنان، در داخل کشور شکایاتی مطرح شده و نهادهایی چون کمیسیون اصل ۹۰ قانون اساسی، هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی منصوب از سوی رییس‌جمهور و کمیسیون حقوق بشر اسلامی در محدوده صلاحیت خود این شکایات را بررسی می‌کنند. و چون در شکایت آمده بود که نامبردگان به ۸ سال و ۹ سال زندان محکوم شدند، توضیح دادم که البته آن محکومیت در دادگاه تجدید نظر به چهار سال تقلیل یافته است. یکی از اعضاء کمیته خواست اگر

ممکن است نسخه‌ای از رأی دادگاه تجدید نظر برای اطلاع کمیته از چگونگی رسیدگی به اعتراض محکوم علیه فرستاده شود.

اعضا کمیته سؤالات مختلفی را که بیشتر مربوط به چگونگی اجرای اصلاحیه سازمان سنجش در فرم آزمون مربوطه می‌شد مطرح کردند که وقت شما را با ذکر آن‌ها نمی‌گیرم. فقط یکی از اعضاء کمیته که هندی بود و سؤالات نسبتاً زیادی را در مورد بهایی‌ها مطرح کرد، از جمله گفت: مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی که بهایی‌ها را از ورود به دانشگاه محروم کرده است پیش روی من است، آیا قرار است اصلاحی در این مصوبه صورت گیرد؟ که در پاسخ با توجه به ارجاعاتی که از سوی حضرت‌عالی به شورای عالی امنیت ملی شده و بحث‌هایی که صورت گرفته همین قدر به‌طور کلی گفتم اقداماتی در این مورد در جریان است.

۷- در پایان دو ملاحظه کوتاه نیز، ناگزیرم به عرضتان برسانم:

الف: با این‌که رسیدگی کمیته معاهدات و توصیه‌های یونسکو، اصولاً منجر به تصمیم‌گیری الزامی نمی‌شود و به گفته اعضاء کمیته رسیدگی و مذاکرات مبتنی بر حسن نیت و اظهارنظرهای دوستانه و خیرخواهانه جهت حل موضوعات مطروحه از سوی دولت مشتکی عنه است، متأسفانه نفس طرح موضوع در این مرجع در حالی که مسأله در مراجع دیگری چون کمیسیون حقوق بشر، کمیته سوم مجمع عمومی، کمیته استاندارد سازمان بین‌المللی کار، کمیته رفع تبعیض نژادی و... مطرح است، از لحاظ حیثیتی برای جمهوری اسلامی ایران مناسب نیست و واقعاً لازم است اقدامات میسرور به‌خصوص شعارهایی که در رابطه با حقوق شهروندی از سوی مقامات رسمی مملکتی داده می‌شود برای رفع این وضعیت به‌عمل آید.

ب: به هر حال مفاد نامه سازمان سنجش مبنی بر تغییر فرم ثبت‌نام کنکور در کمیته مطرح شده و مذاکرات مربوط به آن ثبت شده است و تصور می‌کنم قاعدتاً تلقی اعضاء کمیته این است که اولاً به زودی این تغییر در فرم حاصل خواهد شد، ثانیاً با تحقق این تغییر به هر حال کسی به‌عنوان داشتن عقیده مذهبی خاص از شرکت در کنکور و دستیابی به دانشگاه محروم نمی‌شود مگر این‌که حاضر نشود به‌مواد امتحانی مربوط

به سؤالات مذهبی یکی از ادیان چهارگانه پاسخ گوید. نمی‌دانم سازمان سنجش که چنین پاسخ رسمی داده است چگونه این موضوع را دنبال می‌کند ولی به هر حال چون در کمیته یونسکو مطرح شده نمی‌توان به آن بی‌توجه بود چون حتماً پیگیری خواهد شد. گزارش کوتاه طرح شکایت از دولت ایران در کمیته معاهدات و توصیه‌های یونسکو که در نوع خود جدید بود جهت استحضار و احیاناً اقدام لازم حضورتان ارایه گردید. البته صورت جلسه مذاکرات و بحث‌های به‌عمل آمده در کمیته را عنداللزوم نمایندگی ایران در یونسکو می‌تواند ارسال دارد. جمع بندی و اظهار نظر کمیته نیز، پس از دریافت، جهت اطلاع خدمتتان فرستاده خواهد شود. علی‌القاعده موضوع برای توضیحات بیشتر و پاسخ‌های روشن‌تر در دستور کار باقی می‌ماند.

حسین مهرپور

مشاور رییس جمهور و

رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

بسمه تعالی

شماره ۸۳/۴۰۲۶

تاریخ ۱۳۸۳/۲/۵

حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خاتمی
ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

با سلام

پیرو مذاکره حضوری و با مأموریت وزارت امور خارجه در اجلاس کمیته معاهدات و توصیه‌های یونسکو که از ۲۷ تا ۲۹ فروردین ماه سال جاری (۱۵ تا ۱۷ آوریل ۲۰۰۴) در پاریس برای بررسی شکایت موردی مربوط به نقض حقوق بشر در محدوده صلاحیت یونسکو، تشکیل شد شرکت نمودم، وقت رسیدگی به شکایت مطروحه علیه دولت جمهوری اسلامی ایران ساعت ۵ بعد از ظهر پنجشنبه ۸۳/۱/۲۷ تعیین شده بود، در این جلسه علاوه بر دو موضوع طرح شده در اجلاس شهریور ماه ۸۲ یعنی شکایت مربوط به ممنوعیت ورود بهاییان به دانشگاه‌ها، و تعقیب و محکومیت آقایان عبدی و قاضیان به لحاظ انتشار نتیجه تحقیق و نظرسنجی، مسأله آقای امیرانتظام نیز مطرح شد.

مدیر اداره استانداردهای بین‌المللی و امور حقوقی یونسکو به نمایندگی از مدیر کل یونسکو به ترتیب هر یک از موضوعات را مطرح و ضمن اشاره به توضیحات مطرح شده در جلسه قبل خواستار اطلاعات و توضیحات بیشتر در مورد هر یک از موارد مطروحه از سوی نماینده دولت ایران و احیاناً پاسخ به سؤالات احتمالی اعضاء کمیته شد.

پس از جلسه شهریور ماه کمیته، از دولت جمهوری اسلامی ایران خواسته شده بود توضیحات و اطلاعات بیشتر را به صورت مکتوب تا سه هفته قبل از برگزاری اجلاس ۲۷ فروردین ماه ۱۳۸۳ به کمیته ارسال دارد که این‌جانب گزارش آن را خدمت حضرت‌عالی و وزارت امور خارجه و از آن طریق به قوه قضاییه منعکس نمودم. در مورد بهاییان ظاهراً با نظر و موافقت شورای عالی انقلاب فرهنگی، همان‌گونه که قبلاً از سوی سازمان سنجش اعلام شده بود تغییری در فرم کارت کنکور به عمل آمد و این

تغییر و اصلاحیه در دفترچه‌های کنکور سال ۸۳ منتشر شد که به موجب آن به جای سؤال از دین داوطلب کنکور از او سؤال می‌شود که به معارف دینی مربوط به کدام یک از ادیان رسمی پاسخ خواهد داد و نتیجه این امر این است که اگر فرد بهایی بدون این که لازم باشد مذهب خود را ذکر کند معارف دینی هر یک از مذاهب شناخته شده رسمی را به عنوان ماده امتحانی انتخاب کند مانعی برای شرکت در مسابقه ورودی دانشگاه‌ها نخواهد داشت، این اصلاحیه هر چند با توجه به مصوبه سال ۱۳۶۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی که اصولاً بهائیان را از ورود به دانشگاه‌ها محروم می‌کند و در صورت مشخص شدن اخراج آن‌ها را مقرر می‌دارد، برای شکات قانع کننده نبود ولی به هر حال اندک تحول و بهبودی در این زمینه تلقی می‌شد، سؤالاتی در این مورد از سوی اعضای کمیته مطرح گردید که توضیحاتی داده شد ولی گمان نمی‌کنم اعضاء کمیته قانع شده باشند که موضوع را از دستور کار کمیته خارج کنند، حداقل منتظر نحوه اجرای این امر در کنکور آینده خواهند بود و شکات هم طبعاً موضوع را دنبال خواهند کرد.

در موضوع مربوط به آقای عبدی و قاضیان، هیچ پاسخ و مطلب و اطلاعاتی تا هنگام عزیمت به پاریس از سوی قوه قضاییه واصل نشد، دو روز پس از برگزاری جلسه کمیته در مورد بررسی موضوع ایران توضیحی از دادستانی تهران به دفتر نمایندگی در یونسکو رسید، که تصویر آن به پیوست ارسال می‌گردد. و چنان که ملاحظه می‌فرمایید مطلب تازه‌ای در آن وجود ندارد.

به هر حال در جلسه مطالب حضرت عالی را که مساعی لازم در جهت حلّ و فصل موضوع و گرفتن عفو و آزادی آنان از زندان به عمل می‌آوردید و امیدوارید در آینده نزدیک قضیه فیصله پیدا کند، به سمع اعضاء کمیته رساندم که قاعدتاً منتظر اعلام نتیجه در این زمینه خواهند بود و بنابراین به احتمال زیاد حداقل یک جلسه دیگر کمیته خواهد داشت.

در مورد مسأله آقای امیرانتظام که اصولاً سوابق و مدارک آن در ایران به دست بنده نرسیده بود و در دفتر نمایندگی در پاریس قبل از شرکت در جلسه آن را ملاحظه کردم، از ادامه محکومیت نامبرده و پابرجا بودن حکم زندان وی و نیز تحت تعقیب و در معرض محاکمه قرار داشتن به لحاظ اظهاراتی که چند سال پیش در مصاحبه‌ای پس از بیرون

آمدن از زندان کرده و مطالبی علیه مرحوم لاجوردی گفته بود با توجه به بیماری‌های متعدد او ابراز نگرانی شده و درخواست آزادی قطعی و اطمینان دادن به عدم بازگشت او به زندان شده بود.

در حد اطلاعاتی که وجود داشت توضیحاتی داده شد، و اجمالاً گفته شد به نظر می‌رسد در وضع موجود مقامات قضایی هم تمایلی به ادامه تحمل زندان برای آقای امیرانتظام ندارند و لذا مرتباً مرخصی‌های استعلاجی به نامبرده داده می‌شود ولی مشکل اصلی پرونده آقای امیرانتظام این است که وی به اتهام جاسوسی در دادگاه انقلاب محاکمه و به حبس ابد محکوم شده و حکم صادره طبق مقررات حاکم جاری در زمان محاکمه بر دادگاه انقلاب قطعیت یافته است و هم اکنون تنها چاره برای آزادی قطعی وی، مشمول عفو قرار دادن وی می‌باشد که نامبرده تاکنون حاضر به درخواست عفو نبوده و مصرّ به تجدید محاکمه است و به هر حال اعضاء کمیته اظهار داشتند ما به عنوان یک اقدام بشر دوستانه و خیرخواهانه درخواست عفو برای ایشان تقدیم خواهیم نمود و امیدواریم مقامات مربوطه به این درخواست ترتیب اثر دهند و عفو او را صادر نمایند. بنابراین امکان دارد چنین درخواستی را خدمت جناب عالی بفرستند که طبق موازین جهت گرفتن عفو به مقام معظم رهبری منعکس شود. البته شبیه عدم صلاحیت کمیته و خارج بودن موضوع آقای امیرانتظام از زمینه کاری یونسکو نیز مطرح است و به نحو ظریفی این معنی به اعضا کمیته منعکس شد ولی چون بیش‌تر جنبه انسانی و احساساتی بشر دوستانه مطرح بود روی آن موضوع پافشاری نشد و بر تمایل حکومت به حلّ انسانی موضوع تأکید گردید.

گزارش بسیار کوتاهی از اجلاس کمیته حضورتان تقدیم شد و لازم است یادآوری نمایم که هر چند طبق مقررات شورای اجرایی (Executive Board) کمیته معاهدات و توصیه‌های یونسکو نه یک دادگاه بین‌المللی و نه یک نهاد ناشی از معاهدات (Treaty Body) می‌باشد و تصمیمات لازم الاتباعی اتخاذ نمی‌نماید و بلکه تلاش می‌نماید با جلب همکاری دولت‌ها به صورت دوستانه موضوعات را حل و فصل کند، ولی به هر حال وقتی شکایت مربوط به نقض حقوق بشر در زمینه‌های آموزشی، علمی، فرهنگی و مربوط به آزادی عقیده و بیان که در حوزه صلاحیت یونسکو است علیه دولتی مطرح

شد، رعایت شأن و اعتبار دولت اقتضا می‌کند که با هماهنگی دستگاه‌های مربوط توضیحاتی متین و مستدل و نشاندۀ صداقت و دلسوزی دولت برای حلّ و فصل منطقی موضوع، هم به صورت رسمی و مکتوب به کمیته تقدیم شود و هم در جلسه کمیته توضیحات لازم داده شود و لذا عموماً دولت‌هایی که شکایاتی علیه آن‌ها مطرح می‌شود، اخلاقاً و طبق عرف و نزاکت بین‌المللی، به هر شکل خود را موظف می‌دانند پاسخ کمیته را بدهند، در اجلاس شهرپور ماد گذشته که موضوع ایران مطرح بود، کشورهای بلاروس، چین، میان مار، پاکستان، کوبا، ویتنام و مالزی نیز، مورد شکایت قرار گرفته بودند که در این میان بدترین برخورد از سوی کوبا بود که نماینده‌ای برای شرکت در جلسه رسیدگی کمیته اعزام نکرده بود و موجب اظهار تأسف کمیته شد ولی در عین حال طی یادداشتی پاسخی داده بود، و بهترین برخورد با مالزی بود که در ارتباط با شکایت مربوط به انور ابراهیم، معاون سابق نخست‌وزیر مالزی پاسخ مستدل و مبسوط کتبی در تشریح چگونگی پرونده اتهامی نامبرده ارسال و یک تیم قوی شش نفره را به کمیته اعزام کرده بود که توضیحات مفصل و کاملی در خصوص موضوع به کمیته دادند و تحسین و تشکر فراوان اعضاء کمیته را برانگیختند.

و طبعاً شایسته است حضرت‌عالی دستور فرمایید در ارتباط با این موضوعات مطروحه علیه جمهوری اسلامی ایران، این هماهنگی به نحو مطلوب صورت گیرد و ضمن تلاش برای احقاق حقوق افراد و حلّ و فصل مسایل، برای حفظ شأن و اعتبار نظام، در این مراجع معتبر بین‌المللی، توضیحات مستدل و منطقی و قابل قبول ارائه گردد.

حسین مهرپور

مشاور رییس جمهور و

رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

بسمه تعالی

شماره ۸۳/۴۱۶۵

تاریخ ۱۳۸۳/۶/۲۵

حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای خاتمی
ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران

با سلام

پیرو نامه‌های شماره ۸۳-۴۰۲۶ مورخ ۸۳/۲/۵ و ۸۳-۴۰۹۲ مورخ ۸۳/۳/۲۲ و مذاکره حضوری روز سه‌شنبه ۸۳/۶/۱۷ همان‌طور که به استحضارتان رسید اعضای کمیته معاهدات و توصیه‌های یونسکو از مقامات عالی‌رتبه جمهوری اسلامی ایران صرفاً بر مبنای ملاحظات بشر دوستانه و خیرخواهانه خواستار عفو آقای عباس امیرانتظام به لحاظ کهولت سن و بیماری تقریباً مداوم او شدند و این درخواست را در جمع‌بندی بررسی کمیته که به نمایندگی جمهوری اسلامی ایران تسلیم کردند و بنده در گزارش قبلی حضورتان منعکس کردم مطرح نمودند، با توجه به جمیع جهات و ملاحظات انسانی که خود و قوف کامل دارید و برای خاتمه یافتن این قسمت از پرونده مطروحه در کمیته فوق‌الذکر در یونسکو اگر صلاح می‌دانید ترتیب درخواست عفو باقی مانده محکومیت نامبرده از محضر مقام معظم رهبری داده شود. طبق بند ۱۱ اصل ۱۱۰ قانون اساسی عفو و تخفیف مجازات محکومین در اختیار مقام رهبری است که پس از پیشنهاد رییس قوه قضاییه این امر صورت می‌گیرد هرگونه صلاح می‌دانید برای تحقق عفو اقدام گردد.

ضمناً همان‌گونه که در گزارش قبلی نیز حضورتان اعلام شد جلسه بعدی کمیته در روزهای ۸ و ۹ مهر ماه ۱۳۸۳ برگزار می‌گردد.

حسین مهرپور

مشاور رییس جمهور و

رییس هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

بسمه تعالی

شماره ۸۳/۶۰۷۶

تاریخ ۱۳۸۳/۷/۱

مقام معظم رهبری حضرت آیه الله خامنه ای مدظله العالی

با سلام و تحیت

پیرو مذاکره حضوری به پیوست نامه شماره ۸۳-۴۱۶۵ مورخ ۱۳۸۳/۶/۲۵ جناب آقای مهرپور را تقدیم می دارم. درخواست یونسکو صرفاً خیرخواهانه و پیشنهاد است. البته حضرات حاضر بوده اند که خود چنین تقاضایی را از محضر مبارک بکنند که به نظر ما به مصلحت نبود. اگر راهی برای حل مسأله متصور باشد و اراده حضرت عالی نیز بر آن قرار گیرد، موجب امتنان است که نتیجه را امر به ابلاغ فرمایید.

با احترام

سید محمد خاتمی

رونوشت:

- جناب آقای دکتر مهرپور

- رئیس محترم هیأت پیگیری و نظارت بر اجرای قانون اساسی

از همین نویسنده منتشر شده است:

- ۱- بررسی میراث زوجه در حقوق اسلام و ایران
انتشارات اطلاعات، تهران، چاپ اول ۱۳۶۸، چاپ سوم ۱۳۷۶
- ۲- مجموعه نظریات شورای نگهبان (در سه جلد)
انتشارات کیهان، تهران، ۱۳۷۱
- ۳- دیدگاه‌های جدید در مسایل حقوقی
انتشارات اطلاعات، تهران، چاپ اول ۱۳۷۲، چاپ دوم ۱۳۷۴
- ۴- حقوق بشر در اسناد بین‌المللی و موضع جمهوری اسلامی ایران
انتشارات اطلاعات، تهران، ۱۳۷۴
- ۵- منتخبات من المباحث الفقهية
سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، تهران، چاپ اول
۱۳۷۶، چاپ دوم ۱۳۸۰
- ۶- نظام بین‌المللی حقوق بشر
انتشارات اطلاعات، تهران، چاپ اول ۱۳۷۷، چاپ دوم ۱۳۸۳
- ۷- حقوق بشر و راهکارهای اجرای آن
انتشارات اطلاعات، تهران، ۱۳۷۸
- ۸- مباحثی از حقوق زن
انتشارات اطلاعات، تهران، ۱۳۷۹
- ۹- رئیس‌جمهور و مسؤولیت اجرای قانون اساسی (جلد اول)
انتشارات اطلاعات، تهران، ۱۳۸۰
- ۱۰- رئیس‌جمهور و مسؤولیت اجرای قانون اساسی (جلد دوم)
انتشارات اطلاعات، تهران، ۱۳۸۴

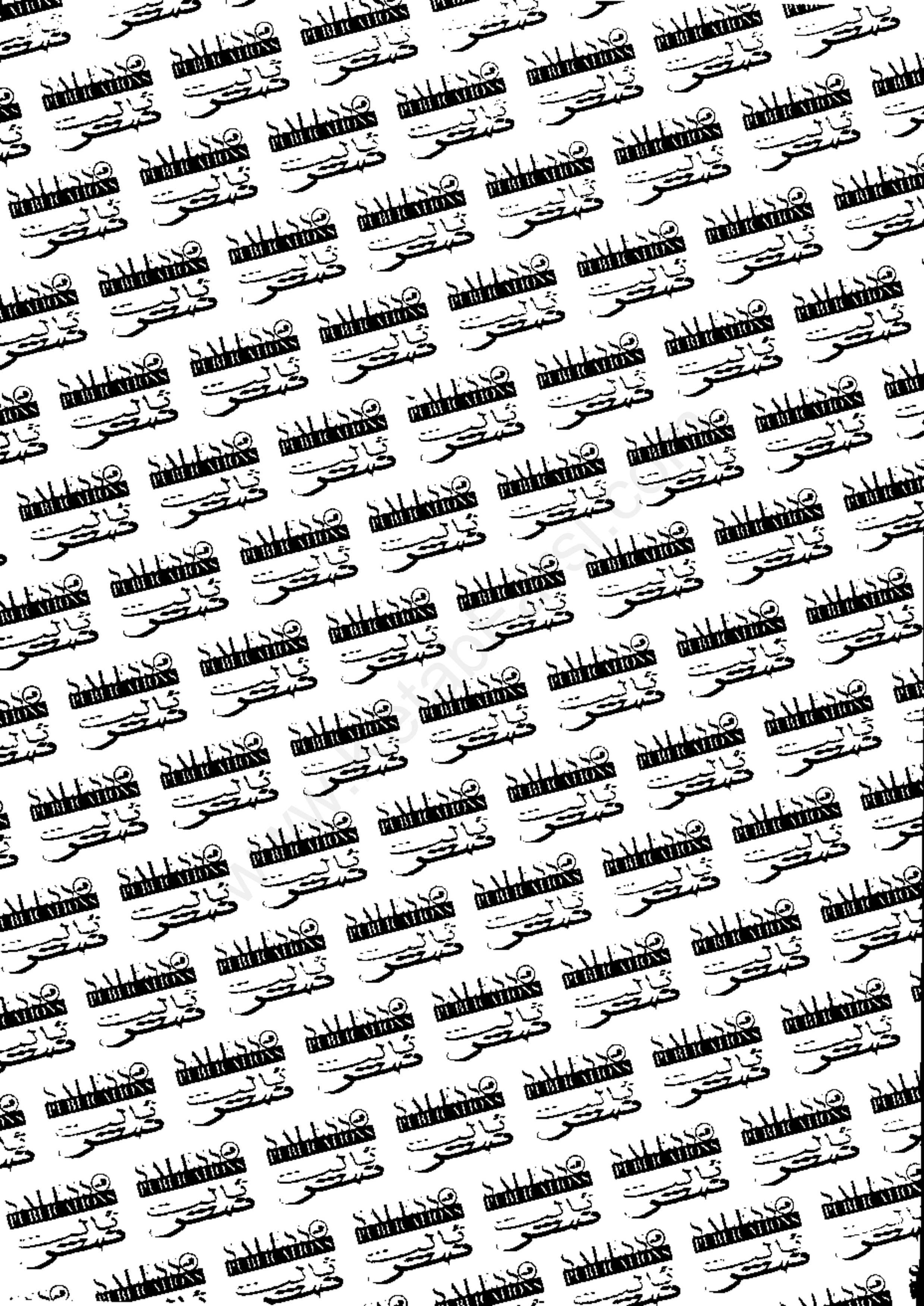

www.KetabFarsi.com

www.KetabFarsi.com

www.KetabFarsi.com

Constitution

By: Dr. Hossein Mehrpour

